

ART. 6.1.10.18 NBW : EEN BEPALING OM REKENING MEE TE HOUDEN

mr W.A.K. Rank

1. Inleiding

Moeten, om welke reden dan ook, geldvorderingen en -schulden tussen twee partijen in één rekening worden opgenomen, dan rijst de vraag welke juridische consequenties een dergelijke exercitie met zich meebrengt.

De ontwerpers van het NBW zijn deze vraag niet uit de weg gegaan en hebben haar in art. 6.1.10.18 ampe l beantwoord.

In het onderstaande zal per lid worden gezien wat art. 6.1.10.18 nu precies behelst en tevens wat daarenboven nog uit het artikel kan worden afgeleid. De vraag of de bepaling wel in ieder opzicht geslaagd mag heten blijft bij dit alles zorgvuldig buiten beschouwing.

2. Art. 6.1.10.18 lid 1

Art. 6.1.10.18 lid 1 bepaalt dat, indien krachtens wet, gewoonte of rechtshandeling geldvorderingen en -schulden tussen twee partijen in één rekening moeten worden opgenomen, deze vorderingen en schulden, in de volgorde waarin partijen volgens de voorgaande artikelen van de afdeling of krachtens hun onderlinge rechtsverhouding tot verrekening bevoegd worden, dadelijk van rechtswege worden verrekend, zonder dat art. 6.1.10.15 daarbij te pas komt, en dat op ieder tijdstip alleen het saldo is verschuldigd.

In de eerste plaats brengt dit lid luid en duidelijk tot uitdrukking dat boeking in rekening-courant tot verrekening moet leiden en dat daarvoor voldoende is dat vordering en schuld in de rekening thuishoren en dat één der partijen volgens de artt. 6.1.10.4 e.v. of krachtens de tussen hem en zijn wederpartij vigerende rechtsrelatie

tot verrekening bevoegd is¹⁾. De eis van unilaterale verrekeningsbevoegdheid impliceert dat vordering en schuld niet over en weer opeisbaar behoeven te zijn. Noodzakelijk en tevens voldoende is dat één van beide partijen zowel tot betaling van zijn schuld als tot het afdwingen van betaling van zijn vordering is gerechtigd²⁾. De verwijzing naar de rechtsverhouding van partijen voorziet in het geval dat partijen zijn overeengekomen dat niet voor verrekening vatbare posten toch in de rekening-courant mogen worden opgenomen³⁾.

In de tweede plaats poneert de bepaling niet zonder nadruk dat de hier bedoelde verrekening een doorlopend karakter heeft en dat op ieder moment alleen haar resultante is verschuldigd⁴⁾. Wanneer dus rente moet worden berekend, een beslag wordt gelegd of het faillissement van een der partijen wordt uitgesproken, geldt dit saldo als het verschuldigde bedrag en komen posten die al eerder tegen elkaar zijn weggevallen niet meer in aanmerking⁵⁾.

In de derde plaats geeft de regel uitdrukkelijk aan dat de verrekening in kwestie geschiedt naar anciënniteit, en niet volgens de gewone imputatieregels van de artt. 6.1.6.13 en 6.1.6.14⁶⁾. Deze oplossing voorkomt dat een eenmaal verrekende vordering later weer herleeft doordat op dat moment een meer bezwarende of vroeger ontstane vordering voor verrekening vatbaar wordt⁷⁾.

In de vierde en laatste plaats decreteert de wettekst expliciet dat de hier bedoelde verrekening plaatsvindt zonder dat daartoe een verklaring nodig is⁸⁾. Vordering en schuld worden als het ware

1) Inv. wet Boeken 3-6 NBW, Tweede Kamer 1981-1982, 17 541, nr. 3, blz. 36

2) Een en ander sluit aan bij wat partijen in de praktijk in de regel voor ogen staat. Men zie F.H.J. Mijnsen, De rekening-courantverhouding, Zwolle 1979, blz. 35 en R.E. de Rooy, WPNR 5520, blz. 377.

3) Inv. wet Boeken 3-6 NBW, Tweede Kamer 1981-1982, 17 541, nr. 3, blz. 36. Vergelijk F.H.J. Mijnsen, o.c., blz. 33-34.

4) TM bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk 6, blz. 518.

5) TM bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk 6, blz. 518.

6) TM bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk 6, blz. 518, M.v.A. bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk. 6, blz. 520, Inv. wet Boeken 3-6 NBW, Tweede Kamer 1981-1982, 17 541, nr. 3, blz. 36-37.

7) TM bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk 6, blz. 518.

8) TM bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk 6, blz. 517.

stilzwijgend met elkaar verrekend, ongeacht en dus soms tegen de wil van de verrekeningsbevoegde⁹⁾.

3. Art. 6.1.10.18 lid 2

Het tweede lid van art. 6.1.10.18 bepaalt dat de partij die de rekening bijhoudt deze jaarlijks afsluit en het op dat tijdstip verschuldigde saldo meedeelt aan de wederpartij met opgave van de aan deze nog niet eerder medegedeelde posten waaruit het is samengesteld.

Dit lid verplicht de administrerende partij de rekening periodiek af te sluiten en het alsdan verschuldigde saldo aan de wederpartij te verantwoorden, een en ander onder opgave van de nog niet eerder vermelde posten, opdat de samenstelling van het saldo door de wederpartij kan worden gecontroleerd. Het tijdvak van een jaar stemt overeen met dat , gekozen voor de vergelijkbare verplichting tot het afleggen van rekening en verantwoording in de artt. 1:359 lid 1 en 3.6.1.8 lid 1¹⁰⁾.

4. Art. 6.1.10.18 lid 3

Art. 6.1.10.18 lid 3 bepaalt dat indien de wederpartij niet binnen redelijke tijd tegen het ingevolge het vorige lid medegedeelde saldo protesteert, dit saldo als tussen partijen vastgesteld geldt.

Dit lid beoogt niets anders te zeggen dan dat wie niet tijdig tegen een jaarlijkse saldo-afsluiting protesteert, wordt geacht een vaststellingsovereenkomst te hebben gesloten. De tekst verwijst naar art. 7.15.11 lid 1, volgens welke bepaling op een vaststelling die niet zijn grond vindt in een overeenkomst, de bepalingen van titel 7.15 van overeenkomstige toepassing zijn¹¹⁾.

5. Art. 6.1.10.18 lid 4

9) Vergelijk F.H.J. Mijnsen, o.c., blz. 35.

10) M.v.A. bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk 6, blz. 521.

11) M.v.A. bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk 6, blz. 521.

Het vierde lid van art. 6.1.10.18 bepaalt in zijn eerste volzin dat na vaststelling van het saldo ten aanzien van de afzonderlijke posten geen beroep meer kan worden gedaan op het intreden van verjaring of op het verstrijken van een vervaltermijn. De tweede volzin voegt daaraan toe dat de rechtsvordering tot betaling van het saldo verjaart door verloop van vijf jaren na de dag, volgende op die waarop de rekening is geëindigd en het saldo opeisbaar is geworden.

In de eerste plaats stelt dit lid buiten twijfel dat de in het saldo begrepen, nog niet verrekende vorderingen in het algemeen als zodanig blijven voortbestaan, met alle daaraan verbonden nevenrechten en verweermiddelen, of, anders gezegd, dat deze posten als regel niet worden genoveerd, noch door de boeking in de rekening, noch door de saldovaststelling¹²⁾. Weliswaar zegt de bepaling dit niet met zoveel woorden, maar een en ander ligt, zij het a contrario, onmiskenbaar in de tekst besloten¹³⁾.

In de tweede plaats brengt de bepaling tot uitdrukking dat de saldovaststelling voor wat betreft de aan de afzonderlijke posten verbonden verval- en verjaringstermijnen toch een zekere noverende werking bezit, en wel in dier voege dat na haar totstandkoming op het verstrijken van deze termijnen geen beroep meer is te doen¹⁴⁾. Een en ander voorkomt dat zich door het verloop van de desbetreffende limieten later alsnog een verandering in het saldo zou kunnen voordoen¹⁵⁾.

In de derde en laatste plaats geeft de bepaling ook nog aan welke verjaring op de rechtsvordering tot opeising van het saldo van toepassing is en wanneer deze verjaring een aanvang neemt. De regel is daarbij aldus geredigeerd dat geen verjaring intreedt als het

12) Vergelijk TM bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk 6, blz. 518.

13) Art. 6.1.10.18 lid 1 wijst in zoverre in dezelfde richting, dat deze bepaling de gevolgen van een boeking in rekening-courant uitsluitend tot verrekening beperkt.

14) Inv. wet Boeken 3-6 NBW, Tweede Kamer 1981-1982, 17 541, nr. 3, blz. 37.

15) Inv. wet Boeken 3-6 NBW, Tweede Kamer 1981-1982, 17 541, nr. 3, blz. 37.

verschuldigde bij het einde van de rekening nog niet terstond opeisbaar is¹⁶⁾.

6. Art. 6.1.10.18 lid 5

Art. 6.1.10.18 lid 5, tenslotte, bepaalt dat uit de tussen partijen bestaande rechtsverhouding anders kan voortvloeien dan in de vorige leden is bepaald.

Dit lid opent een ruime mogelijkheid om naar gelang van de omstandigheden van het geval afwijkingen van de hoofdregels van de voorgaande leden aan te nemen. Allereerst kan een tussen partijen bestaande overeenkomst meebrengen dat deze regels niet of niet onverkort gelden. Zo kunnen partijen bij een rekening-courantovereenkomst bijvoorbeeld vereisten die de wet stelt voor de vatbaarheid voor verrekening laten vallen. In de tweede plaats kan uit de aard van een niet op een overeenkomst steunende beheers-, bewinds- of bestuursverhouding volgen dat de wettelijke regels geen of slechts gedeeltelijke gelding hebben. Zo kan bijvoorbeeld uit de aard van een familierechtelijke relatie voortvloeien dat niet ieder jaar een opgave van het saldo kan worden geëist¹⁷⁾.

7. Slot

Te dezen einde zij erop gewezen dat art. 6.1.10.18 geen algemene regeling van de rekening-courantverhouding geeft. Het artikel bepaalt slechts wat er gebeurt als geldvorderingen en -schulden, gegeven een daartoe strekkende wet, gewoonte of rechtshandeling, tussen twee partijen in een rekening (moeten) worden opgenomen.

16) Inv. wet Boeken 3-6 NBW, Tweede Kamer 1981-1982, 17 541, nr. 3, blz. 37.

17) M.v.A. bij art. 6.1.10.18, Parl. Gesch. NBW, Bk 6, Blz. 521.